

- SZAFER W., KULCZYŃSKI S. & PAWŁOWSKI B. 1988. Rośliny polskie. 1–2. Wyd. 6. s. 1019. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland. s. 9–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: W. ŻUKOWSKI & B. JACKOWIAK (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Takson. Rośl. Uniw. A. Mickiewicza w Poznaniu 3: 9–96.

JOANNA BLOCH-ORŁOWSKA, *Uniwersytet Gdański, Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, ul. Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk, Polska, biojo@univ.gda.pl*

Przyjęto do druku: 24.08.2012 r.

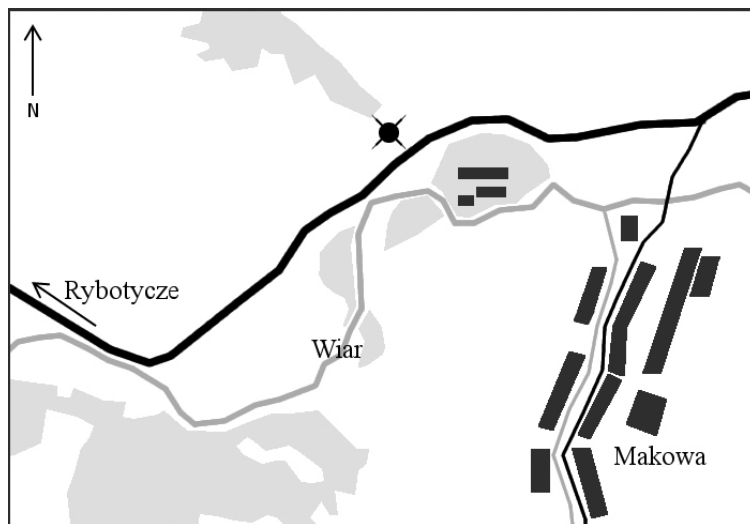
Nowe stanowisko *Orchis morio* (Orchidaceae) na Pogórze Przemyskim

Orchis morio L. (storczyk samiczy) jest gatunkiem europejskim, reprezentującym element łącznikowy śródziemnomorsko-środkowoeuropejski. Spotykany w całej Europie, na południu po Sardynię, na zachodzie zajmuje północne obszary Hiszpanii i południową Irlandię, na północy sięga do południowych wybrzeży Skandynawii i Estonię, a na wschodzie do południowo-zachodniej Rosji. W Polsce był notowany na około 300 stanowiskach rozproszonych w całym kraju (Pojezierze Mazurskie; Nizina Staropruska; okolice Tczewa, Wałcza, Świecia, Myśliborza, Poznania; w rejonie Puszczy Kampinoskiej; na Wyżynach, Pogórzach; w Beskidach i Kotlinie Sandomierskiej). Obecnie istnieje około 60 potwierdzonych stanowisk tego gatunku, zlokalizowanych głównie na południu kraju (BERNACKI i in. 2008).

Występuje na łąkach i w prześwietlonych lasach, preferuje gleby świeże, umiarkowanie żyzne o odczynie obojętnym. Okres kwitnienia przypada na wczesną wiosnę – od marca do maja (SZLACHETKO 2001).

Orchis morio jest w naszym kraju gatunkiem rzadkim, który w polskiej „czerwonej księdze” został zaliczony do gatunków zagrożonych wyginięciem w Polsce (kategoria EN) (BERNACKI 2001). Według ogólnopolskiej „czerwonej listy” jest gatunkiem zagrożonym (kategoria V), który w przyszłości zostanie przesunięty do kategorii wymierających, jeżeli nie znikną czynniki zagrożenia (ZARZYCKI & SZELĄG 2006). W związku z powyższym, został włączony do dziko występujących gatunków roślin, objętych ochroną ścisłą (ROZPORZĄDZENIE... 2012).

W maju 2011 r. zostało odnalezione nowe stanowisko *Orchis morio*. Znajduje się ono na Pogórze Przemyskim, w dolinie rzeki Wiar, na północny zachód od miejscowości Makowa (gm. Fredropol, woj. Podkarpackie) (Ryc. 1). Storczyk rośnie na wypłaszczeniu stoku o wystawie południowo-wschodniej, na wysokości około 300 m n.p.m. W siatce ATPOL stanowisko mieści się w kwadracie FG09. Na powierzchni około 2 arów zinwentaryzowano

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska *Orchis morio* L.

Fig. 1. Locality of *Orchis morio* L.

blisko 130 kwitnących okazów. W celu określenia stosunków fitocenotycznych, panujących w miejscu występowania *O. morio* wykonano zdjęcie fitosocjologiczne. Nazwy roślin przyjęto wg MIRKA i in. (2002).

Zdj. Data: 28.05.2011, nachylenie: 2°, ekspozycja: SE, pokrycie w warstwie C (roślin zielnych) – 100%, powierzchnia zdjęcia 25 m².

C: *Molinio-Arrhenatheretea*: *Avenula pubescens* 2, *Arrhenatherum elatius* 2, *Leontodon hispidus* 2, *Plantago lanceolata* 2, *Ranunculus acris* 2, *Achillea millefolium* 1, *Alopecurus pratensis* 1, *Daucus carota* 1, *Lotus corniculatus* 1, *Lychnis flos-cuculi* 1, *Rhinanthus minor* 1, *Rumex acetosa* 1, *Taraxacum officinale* 1, *Trifolium pratense* 1, *Campanula patula* +, *Centaurea jacea* +, *Dactylis glomerata* +, *Heracleum sphondylium* +, *Holcus lanatus* +, *Knautia arvensis* +, *Lathyrus pratensis* +, *Leucanthemum vulgare* +, *Prunella vulgaris* +, *Sanguisorba officinalis* +, *Tragopogon orientalis* +; *Nardo-Callunetea*: *Luzula campestris* 1, *Polygala vulgaris* 1, *Potentilla erecta* 1; *Epilobietea angustifolii*: *Fragaria vesca* 1, inne: *Trifolium repens* 2, *Agrostis capillaris* 1, *Alchemilla monticola* 1, *Anthoxanthum odoratum* 1, *Briza media* 1, *Cruciata glabra* 1, *Galium verum* 1, ***Orchis morio* 1**, *Thymus pulegioides* 1, *Agrimonia eupatoria* +, *Centaurea phrygia* +, *Pimpinella saxifraga* +, *Veronica chamaedrys* +.

Storzycz samiczy w XIX w. był gatunkiem bardzo często spotykanym na terenie Pogórza Przemyskiego (KOTULA 1881). Jednak wraz ze zmianami w sposobie gospodarki pastwiskowo-łąkarskiej zaczął zanikać i po 1980 r. nie został już potwierdzony na tym obszarze (BERNACKI 2001). Opisywane stanowisko jest obecnie jedynym znanym na Pogórzu Przemyskim.

Największym zagrożeniem dla opisywanego stanowiska może być zaniechanie lub zmiana sposobu prowadzenia gospodarki na tym obszarze. Drugim – wykopywanie i przesadzanie roślin do przydomowych ogródków lub ich zrywanie przez ludzi, ze względu na atrakcyjne kwiaty. Tak dzieje się na stanowisku *Orchis morio* między Dąbrową Górniczą a Sławkowem. Biorąc pod uwagę liczebność opisywanej populacji i fakt że *O. morio* jest

gatunkiem zagrożonym i rzadkim w naszym kraju, odkryte stanowisko należy objąć ochroną w formie użytku ekologicznego, z zachowaniem dotychczasowego sposobu użytkowania.

Podziękowania. Serdecznie dziękuje mojemu bratu Michałowi Hałucha za pomoc w odkryciu opisywanego stanowiska oraz Panu dr. Bogusławowi Binkiewiczowi i Panu dr. Mateuszowi Wolaninowi za cenne rady i wskazówki przy redagowaniu niniejszej notatki.

Summary. New locality of *Orchis morio* (Orchidaceae) in the Przemyśl Foothills. *Orchis morio* L. is a rare and protected species in Poland. In May 2011, a new locality of this species was found in the Przemyśl Foothills (SE Poland – ATPOL grid square FG09).

LITERATURA

- BERNACKI L. 2001. Storzyczek samiczy *Orchis morio* L. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, s. 556–558. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- BERNACKI L., BARTOSZEK W., OKLEJEWICZ K. & SCELINA M. 2008. Storzyczek samiczy *Orchis morio* L. – W: Z. MIREK, & H. PIĘKOŚ-MIRKOWA (red.), Czerwona księga Karpat polskich. Rośliny naczyniowe, s. 480–482. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- KOTULA B. 1881. Spis roślin naczyniowych z okolicy Przemyśla. – Spraw. Komis. Fizjogr. Akad. Umiej. **15**, s. 23. Kraków.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin. Dz.U. Nr 14, poz. 81.
- SZLACHETKO D. L. 2001. Flora Polski. Storzycyki. s. 48–49. Multico. Warszawa.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of vascular plants in Poland – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 9–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

Piotr HAŁUCHA, *Zarzecze 4c/8, 37-205 Zarzecze, Polska; e-mail: piotrhalucha@gmail.com*

Przyjęto do druku: 28.06.2012 r.

***Bothriochloa ischaemum* (Poaceae) na skarpie nadwiślańskiej w okolicy Wyszogrodu (województwo mazowieckie)**

Bothriochloa ischaemum (L.) Keng (palczatka kosmata) jest jedynym przedstawicielem rodzaju występującym w Polsce. Jej zasięg obejmuje południową i środkową Europę, północne krańce Afryki oraz duże obszary Azji (MEUSEL i in.1965). W Ameryce Północnej jest ekspansywnym gatunkiem inwazyjnym (GABBARD 2003). W Polsce notowana była na